

ORIGINAL RESEARCH PAPER

The Mediating Role of Attachment Styles in the Relationship between
Psychological Cohesion, Social Adaptation and the Quality of School Life

N. Rudafshani¹, N. Sameti^{2*}, M. Rostami³

¹ Master of Education psychology, Department of Psychology and Counseling, Nasiba Campus, Farhangian University, Tehran, Iran

² Corresponding author: Assistant Professor, Department of Psychology and Counselling, Farhangian University, P.O. Box 14665-889, Tehran, Iran

³ Assistant Professor, Department of Psychology and Counselling, Farhangian University, P.O. Box 14665-889, Tehran, Iran.

ABSTRACT

Keywords:

.Attachment styles,
.psychological coherence,
.quality of school life,
.social adaptation.

Corresponding author

✉ n.sameti@cfu.ac.ir

Background and Objectives: This study aimed to investigate the mediating role of attachment styles in the relationship between the feeling of psychological cohesion with social adjustment and the level of quality of school life of in the upper grades of elementary school. **Methods:** This study employs a descriptive – correlational research design using structural equation modeling. The statistical population consists of female elementary school students in Tehran during the 2022-2023 academic years. A total of 401 individuals were selected through cluster sampling to complete questionnaires on midlife attachment by Ronagi et al. (1392), Antonovsky's sense of coherence (1987), Matson's social adjustment and skills (1983), and Anderson and Burke's quality of school life (2000). The collected data were analyzed using structural equation modeling, and the research hypotheses were tested. **Findings:** The findings of this research indicate that an increase in the sense of psychological coherence is associated with a rise in the students' secure attachment styles and a decrease in barriers to social adaptation. Conversely, a lack of psychological coherence along with an increase in anxious and avoidant attachment styles leads to a decline in students' perceptions of the quality of their school life. Furthermore, attachment styles play a significant mediating role in the relationship between the sense of psychological coherence, social adjustment and the overall quality of students' school life. **Conclusion:** It can be concluded that paying attention to children's attachment styles enhancing their adaptability and a sense of coherence and ensuring a high quality of school life are of great importance.

ISSN (Online):

DOI: 10.48310/reek.2024.16621.1331

Received: 1 July 2024

Reviewed: 9 September 2024

Accepted: 26 October 2024

PP: 84-101

Citation (APA): Rudafshani, N. Sameti, N. Rostami, M. (2024). The Mediating Role of Attachment Styles in the Relationship between Psychological Cohesion, Social Adaptation and the Quality of School Life. *the journal of research in elementary education*, 6(12), 84-101

 <https://doi.org/10.48310/reek.2024.16621.1331>

نقش واسطه‌ای سبک‌های دلبستگی در رابطه بین احساس انسجام روانی با سازگاری اجتماعی و کیفیت زندگی مدرسه

مقاله پژوهشی / مروری

نفسه رودافشانی^۱، ناهید ثامتی^{۲*}، مریم رستمی^۳

۱. کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.
 ۲. استادیار، گروه آموزش روانشناسی و مشاوره، دانشگاه فرهنگیان، صندوق پستی ۱۴۶۶۵-۸۸۹، تهران، ایران
 ۳. استادیار، گروه آموزش روانشناسی و مشاوره، دانشگاه فرهنگیان، صندوق پستی ۱۴۶۶۵-۸۸۹، تهران، ایران

چکیده

پیشینه و اهداف: پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش واسطه‌ای سبک‌های دلبستگی، در رابطه بین احساس انسجام روانی با سازگاری اجتماعی و میزان کیفیت زندگی مدرسه دانش‌آموزان دوره دوم ابتدایی انجام شده است. **روش‌ها:** روش تحقیق این پژوهش، توصیفی-همبستگی از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری شامل دانش‌آموزان دختر دوره دوم ابتدایی شهر تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بود که تعداد ۴۰۱ نفر با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی انتخاب شدند و به پرسش‌نامه‌های «دلبستگی در کودکی میانه» رونقی و همکاران (۱۳۹۲)، «احساس انسجام» آنتونوسکی (۱۹۸۷)، «مهارت‌ها و سازگاری اجتماعی» ماتسون و همکارانش (۱۹۸۳) و «کیفیت زندگی در مدرسه» اندرسون و بورک (۲۰۰۰) پاسخ دادند و از طریق مدل معادلات ساختاری، به بررسی فرضیات پژوهش و تجزیه و تحلیل داده‌ها، پرداخته شد. **یافته‌ها:** نتایج نشان داد که با افزایش احساس انسجام روانی، سبک دلبستگی ایمن دانش‌آموزان، افزایش می‌یابد و موانع سازگاری اجتماعی کاهش پیدا می‌کند. در صورت عدم احساس انسجام روانی و افزایش سبک دلبستگی اضطرابی و اجتنابی، از کیفیت زندگی مدرسه آنان کاسته می‌شود. همچنین سبک‌های دلبستگی در رابطه بین انسجام روانی با سازگاری اجتماعی و کیفیت زندگی مدرسه نقش واسطه‌ای معناداری ایفا می‌کنند. **نتیجه‌گیری:** بدین ترتیب می‌توان نتیجه گرفت که توجه به سبک دلبستگی کودکان و افزایش سازگاری و حس انسجام و بالابودن کیفیت زندگی مدرسه‌ای، از اهمیت بالایی برخوردار است.

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:
10.48310/reek.2024.16621.1331

واژه‌های کلیدی:

انسجام روانی؛
سازگاری اجتماعی؛
سبک‌های دلبستگی؛
کیفیت زندگی مدرسه‌ای.

۱. نویسنده مسئول
n.sameti@cfu.ac.ir[✉]

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۴/۱۱

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۶/۱۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۸/۰۵

شماره صفحات: ۸۴-۱۰۱

مقدمه

با توجه به اهمیت و ارزش کیفیت زندگی کودکان و نوجوانان در مدرسه، سازمان بهداشت جهانی، به نیاز کشورها نسبت به بهبود رفتار در مدرسه و افزایش سلامت دانش‌آموزان در قالب کیفیت زندگی در مدرسه توجه کرده‌است (صانعی و رئیسون، ۱۳۹۹). با توجه به اینکه دانش‌آموزان، زمان زیادی را در مدرسه می‌گذرانند و در آینده، در زمینه‌های مختلف، عهده‌دار مسئولیت خواهند بود، ارتقای کیفیت زندگی مدرسه‌ای^۱ در دانش‌آموزان، به دلیل تأثیر آن بر سلامت روحی و جسمی بسیار حائز اهمیت است (صانعی و همکاران، ۱۳۹۹). از دیدگاه تانگن، کیفیت زندگی در مدرسه، بر اساس تجربه و ادراک دانش‌آموزان بروز می‌کند و با توجه به درک و تجربه متفاوت هر دانش‌آموز، نمی‌توان تعریف واحدی برای آن در نظر گرفت. کیفیت زندگی در مدرسه، سازه‌ای است که با عبارت «بهزیستی و رضایت کلی دانش‌آموزان از تجارب مثبت و منفی کسب‌شده در مدرسه» تعریف شده‌است (میراکبرزاده و همکاران، ۱۴۰۰). از نظر (Cokluk & Yilmaz, 2007) کیفیت زندگی در مدرسه سازه‌ای است که چنین تعریف می‌شود: «ترکیب تجربیات مثبت و منفی در مورد مدرسه و دیگر احساسات مربوط به حوزه خاص زندگی در مدرسه و نتایج آن» (کیان و یاسمی، ۱۳۹۹) این تجربیات مثبت و منفی، ادراک کلی دانش‌آموز از رفاه و رضایت کلی او از زندگی مدرسه را شکل می‌دهد و میزان رضایت او از زندگی روزمره در مدرسه را بیان می‌کند (نیکویه و ربیعی‌نژاد، ۱۳۹۷). یکی از عوامل مرتبط با کیفیت زندگی، انسجام روانی^۲ است که به صورت نوعی جهت‌گیری شخصی به زندگی، تأثیر مثبتی بر سلامت جسمی و روانی فرد دارد (Madhu et al, 2019). از نظر آنتونوسکی (Antonovsky, 1987) احساس انسجام، یک سازه شخصیتی است که شامل سه مؤلفه می‌شود: درک‌پذیری (توانایی فرد در فهم این موضوع که موقعیتی که در آن قرار گرفته، قابل درک و یا قابل پیش‌بینی است)، مدیریت‌پذیری (احساس فرد نسبت به اینکه منابع کافی برای مقابله با چالش‌ها وجود دارد) و معناداری (باور فرد به اینکه چالش‌ها ارزش مواجهه را دارند). از آنجا که سن دبستان، مرحله مهمی برای رشد توانایی‌های روانی - اجتماعی است، کودکان بر اساس تجربیاتی که با افراد دیگر نظیر همسالان و خانواده دارند، توانایی انسجام روانی را در خود پرورش می‌دهند؛ تا خود را ارزشمند بدانند و با خود مهربانانه و محترمانه رفتار کنند (Krause, 2011). همچنین سازگاری و ناسازگاری با دنیای اطراف می‌تواند بر همه جوانب زندگی تأثیر بگذارد؛ بنابراین سازگاری اجتماعی برای دستیابی و استفاده از فرصت‌های اجتماعی ضروری است (Sailaxmi & Lalitha, 2015). در همین راستا موضوع سازگاری اجتماعی^۳ نیز به مثابه مهم‌ترین نشانه سلامت روان، از مباحثی است که توجه بسیاری را جلب کرده‌است (احدی و همکاران، ۱۳۸۸ به نقل از اکبری بورینگ و همکاران، ۱۴۰۱). سازگاری شامل چهار بعد جسمانی، روانی، اجتماعی و اخلاقی است که در رأس همه آن‌ها، سازگاری اجتماعی قرار دارد (خوش‌روش و همکاران، ۱۳۹۴). سازگاری اجتماعی، شامل برآوردهای ذهنی و ارزیابی‌های عینی است، به این معنا که تخمین‌های ذهنی از میزان رضایت از ارتباط با دوستان و همسالان حاصل می‌شود و ارزیابی عینی به معنای پذیرش فرد از سوی همسالانش است. با توجه به پژوهش‌های انجام‌شده، دانش‌آموزانی که دارای سازگاری اجتماعی مطلوبی هستند، نسبت به آن‌هایی که به‌سختی با محیط سازگار می‌شوند، عملکرد تحصیلی بهتری دارند (پرویزی عمران، ۱۳۹۷). صانعی و رئیسون (۱۳۹۹) ادعان داشتند که با افزایش و بهبود مهارت‌ها و سازگاری اجتماعی، انسجام روانی و

1. Quality of school life

2. Psychological cohesion

3. Social Adaptation

کیفیت زندگی دانش‌آموزان در مدرسه افزایش می‌یابد. ملائی و ملائی (۱۳۹۴) در مطالعه‌ای به شناسایی «عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی در مدرسه» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان داد، مهم‌ترین عوامل مؤثر در کیفیت زندگی مدرسه‌ای، به ترتیب عبارتند از: احساس انسجام روانی و اجتماعی، پیشرفت، فرصت، ماجراجویی، رضایت عمومی و برقراری ارتباط با معلم. همچنین تجارب مثبت و منفی سازنده ادراک کلی دانش‌آموز از میزان رفاه، بهزیستی و رضایت کلی وی از زندگی درون مدرسه‌ای است و بیانگر سطح رضایت از زندگی روزانه او در مدرسه است (صادقی، ۱۴۰۱).

عوامل مختلفی زمینه شکل‌گیری فرایند سازگاری اجتماعی و کیفیت زندگی مدرسه‌ای، در ابعاد مختلف زندگی هستند. یکی از مهم‌ترین عواملی که بسیاری از نظریه‌پردازان به آن معتقدند، سبک دلبستگی^۱ است که مربوط به نحوه شکل‌گیری شخصیت و ویژگی‌های رفتاری فرد است (Persenius et al, 2015). دلبستگی یک واژه روان‌شناختی است؛ این پدیده روانی، یکی از عوامل عمده در تحول اجتماعی و عاطفی کودک محسوب می‌گردد. بالبی بیان می‌دارد که روابط کودک با مادر یا جانشین مادر، در اولین سال‌های زندگی، به ایجاد و شکل‌گیری الگوهای روانی خاصی منجر می‌شود که پایه و اساس روابط بین فردی در بزرگسالی می‌شود (حاجیلو و همکاران، ۱۴۰۰).

پیرو پژوهش‌های بالبی^۲ و اینزورث^۳، سبک‌های دلبستگی را به دو سبک دلبستگی ایمن و نایمن طبقه‌بندی کرده‌است که سبک دلبستگی نایمن، شامل سبک دلبستگی نایمن دوسوگرا و اجتنابی است (Hazan & Shaver, 1994). ویژگی‌های بهنجار و نابهنجار روابط بین فردی، عمیقاً تحت تأثیر سبک دلبستگی افراد قرار می‌گیرد. به نظر می‌رسد سبک‌های دلبستگی، نقش مناسبی در ایجاد سازگاری روانی و اجتماعی فرد دارند. پژوهش‌ها نشان داده است که تعامل مناسب والد و فرزند و وجود فضای امن بین آن دو، باعث می‌شود کودک احساس امنیت و اطمینان بیشتری کند و این فضای امن به او کمک می‌کند تا والدین خود، به‌ویژه مادر خود را امن بداند؛ به این معنا که امنیت و آرامش مورد نیاز را از او می‌گیرد و در مواقعی که احساس خطر، ترس و ناامنی می‌کند، به او پناه می‌برد و به‌طور کلی بر وجود چنین پایگاهی، برای کشف دنیای بیرون و پرورش مهارت‌ها و توانایی‌های جدید تکیه می‌کند (Cassidy & Shaver, 2008). داشتن تجارب فراوان و موفق، کسب آرامش و امنیت از یک مراقب پاسخگو، کودک را قادر می‌سازد تا احساسات خود را تنظیم کند و پذیرش اجتماعی و سازگاری اجتماعی خود را توسعه دهد (Allen, et al 2014).

پژوهش‌های فلاح و دمهری (۱۴۰۲)، زارع شاهی و محمدی (۱۴۰۱)، تائبی و همکاران (۱۴۰۱)، کارینه (Karine, 2020)، پرویزی عمران (۱۳۹۷) و لویی (Luppi, 2014) نشان داد که سبک دلبستگی، بر میزان سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان، به‌صراحت تأثیر دارد. عرفانی‌فر و همکاران (۱۳۹۷)، در پژوهشی خود تغییرات سازگاری اجتماعی، با سبک‌های دلبستگی (ایمن، اجتنابی و اضطرابی) اشاره داشتند. جوکار و مرادی (۱۴۰۱) نشان دادند، سبک دلبستگی از متغیرهای مهم مرتبط با حس انسجام روانی است.

کریمی و همکاران (۱۴۰۱) و پوریان و موسوی (۱۳۹۹) به این نتایج دست یافتند که بین سبک‌های دلبستگی و کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزان، ارتباط معنی‌داری وجود دارد. فولادوند (۱۳۹۲)، در پژوهشی نشان داد که بین کیفیت زندگی مدرسه و سبک‌های دلبستگی، با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان، رابطه وجود دارد. حیدری و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی نشان دادند که سازگاری دانش‌آموزان با مدرسه، با سبک فرزندپروری مقتدرانه و ایمن، رابطه

1. Attachment Style

2. Bowlby

3. Ainsworth

مثبت دارد و دلبستگی نایمن می‌تواند ناسازگاری با مدرسه را پیش‌بینی کند. بارون و همکاران (Barone et al, 2017) در پژوهشی، نقش واسطه‌ای سبک‌های دلبستگی در رابطه سازگاری اجتماعی و عاطفی کودکان پیش‌دبستانی را بررسی کردند که نتایج نشان‌داد سبک‌های دلبستگی با نقش واسطه‌ای و یا به‌طورمستقیم، بر دو متغیر سازگاری اجتماعی و عاطفی، اثرگذار است. یانگ و همکاران (Ying,2007) در مطالعه روی دانشجویان آمریکایی-چینی دریافتند که احساس انسجام، در نتیجه دلبستگی به والدین و دوستان افزایش می‌یابد.

استیل و استیل (Steele & Steele, 2005) طی پژوهشی اذعان داشتند، تفاوت‌های فردی، در توانایی ارائه یک ارزیابی انسجام از خود و روابط مهم (با والدین، خواهر و برادر و همسالان) در سن ۱۱ سالگی، بازتابی از تفاوت‌های فردی طولانی‌مدت، در دلبستگی ایمن به خانواده است و سازه انسجام، مشخصه‌ای از دلبستگی ایمن در دوران کودکی است. در این راستا نتایج مطالعه قانیدی‌فر و همکاران (۱۳۹۲) نشان‌داد که سبک دلبستگی ایمن و خودتنظیمی، با میزان احساس انسجام روانی، رابطه مستقیم و معناداری دارد. در تحلیل این مطالعه، اشاره شده است که حس انسجام درونی در مادران، احتمالاً موجب بهتر شدن روابط بین نوزاد و مادر و شکل‌گیری دلبستگی ایمن خواهد شد. در مطالعه دیگری، ملکی (۱۴۰۱) نشان‌داده‌است بین نمره دلبستگی ایمن و حس انسجام، رابطه‌ای مستقیم و معنی‌دار وجود دارد؛ در این مطالعه، اشاره شده که هرچه حس انسجام درونی افراد بیشتر باشد، به دلیل قوای بیشتر روانی، کمتر مستعد اختلالات روانی از جمله، افسردگی و سبک‌های دلبستگی اجتنابی و دوسوگرا خواهند بود.

همان‌گونه که ذکر شد، متغیرهای کیفیت زندگی مدرسه، سبک‌های دلبستگی، سازگاری اجتماعی و احساس انسجام روانی، نقش برجسته‌ای در افکار، رفتار، احساسات و عواطف و به‌طورکلی در زندگی افراد دارند. اگرچه تلاش‌های نظری و تجربی زیادی، برای شناسایی عوامل مرتبط با سازگاری صورت گرفته است؛ اما تلاش کمتری برای شناخت نقش سبک‌های دلبستگی در سازگاری صورت گرفته است. همچنین مطالعات انجام‌شده، بیشتر درباره جمعیت عمومی و نه اقشاری خاص از جامعه، به‌ویژه دانش‌آموزان دوره ابتدایی بوده است. با بررسی این متغیرها در جامعه دانش‌آموزان ابتدایی، می‌توان به شناسایی زوایای مختلف آسیب‌های سبک دلبستگی و ارتباط بین این متغیرها پرداخت و زمینه را برای مطالعات تجربی و پژوهش‌های بعدی، به‌منظور ارتقای دانش کاربردی در جهت کاهش آسیب‌های روانی، فراهم نمود. در این راستا بنابر ضرورت و اهمیت موضوع، پژوهش حاضر درصدد پاسخگویی به این سؤال پژوهش است که آیا سبک‌های دلبستگی در رابطه بین احساس انسجام روانی با سازگاری اجتماعی و میزان کیفیت زندگی مدرسه دانش‌آموزان دوره دوم ابتدایی نقش واسطه‌ای ایفا می‌کند؟

روش

روش تحقیق این پژوهش، توصیفی-همبستگی از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری این پژوهش، شامل کلیه دانش‌آموزان دختر ابتدایی (دوره دوم) شهر تهران به تعداد ۵۹۸۰۰۰ در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بود که با استفاده از فرمول کوکران، حداقل حجم نمونه ۴۰۱ نفر برآورد شد که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی انجام شده است. ابتدا به صورت تصادفی منطقه ۱ (شمال)، منطقه ۴ (شرق)، منطقه ۵ (غرب) و منطقه ۱۵ (جنوب) انتخاب شد؛ سپس به صورت تصادفی در هر منطقه یک مدرسه ابتدایی دخترانه برگزیده شد. با توجه به اینکه هر مدرسه در دوره دوم ابتدایی، سه پایه (چهارم، پنجم و ششم) داشت، از هر مدرسه، در هر پایه، یک کلاس انتخاب شد و در پایان پرسشنامه ۴۰۱ نفر جمع‌آوری و بررسی شد. در این پژوهش پس از هماهنگی‌های لازم با اداره آموزش و پرورش منطقه، مدیران و معلمان مدارس مربوط، پرسش‌نامه آنلاین^۱ طراحی گردید و لینک آن برای معلمان کلاس ارسال شد تا در گروه‌های کلاسی خود قرار دهند. بازه زمانی اجرای پژوهش به مدت یک ماه بود. البته قبل از ارسال لینک، به صورت حضوری در هر کلاس توضیحات و نحوه پاسخ‌دادن به پرسش‌نامه برای دانش‌آموزان شرح داده شد. ارائه معرفی‌نامه رسمی از دانشگاه فرهنگیان (پردیس نسیمه)؛ سپس جلب رضایت و همکاری مدیران مدارس، ارائه توضیحات لازم در مورد اهداف پژوهش، داوطلبانه بودن شرکت در پژوهش و نحوه پاسخگویی به پرسش‌نامه‌ها به دانش‌آموزان، محرمانه ماندن اطلاعات، امکان انصراف شرکت‌کنندگان در صورت تمایل نداشتن به همکاری، در هر مرحله از پژوهش، از ملاحظات اخلاقی این پژوهش بود.

ابزارهای پژوهش

مقیاس دل‌بستگی در کودکی میانه

این مقیاس دارای ۲۸ عبارت و جملات دوتایی (الف و ب) است که توسط رونقی و همکاران (۱۳۹۲) ساخته شد. اولین جمله، نشان‌دهنده رفتار ایمن و دومین جمله، نشان‌دهنده رفتار اضطرابی یا اجتنابی است؛ به این معنی که کودکان با رفتار دو گروه مواجه می‌شوند (الف) و (ب) و از آن‌ها خواسته می‌شود که گروهی را که بیشتر به آن‌ها شبیه هستند، انتخاب کنند و سپس از کودک خواسته می‌شود تا میزان موافقت جمله انتخاب‌شده در مورد خودش را، در مقیاس لیکرت سه‌درجه‌ای (کاملاً مثل من، تقریباً مثل من، خیلی شبیه من است) ارزیابی کند. در سؤالاتی که به صورت معکوس ارائه شدند، جمله «الف» نشان‌دهنده اضطراب یا اجتناب و جمله «ب» نشان‌دهنده رفتار ایمن است. نمره‌هایی که فرد در هر یک از این دو مؤلفه دریافت می‌کند، روی یک نمودار دارای دو محور (عمودی) اجتناب و (افقی) اضطراب قرار گرفته و جای شخص از نظر طبقه‌بندی دل‌بستگی او مشخص می‌شد.

اعتباریابی و استانداردسازی مقیاس دل‌بستگی در دوره کودکی میانه را در ایران، رونقی و همکاران (۱۳۹۲) در کودکان ۶ تا ۱۲ ساله انجام داده‌اند. آن‌ها پایایی بازآزمایی این مقیاس را برحسب محاسبه ضرایب همبستگی بین نمره‌های آزمودنی‌ها، در دو نوبت با فاصله چهار هفته، برای مؤلفه‌های اضطراب و اجتناب در سطح ۰/۰۰۱ معنی‌دار گزارش کرده‌اند که این ضرایب نشانه پایایی رضایت‌بخش مقیاس هستند. همچنین، ضریب همسانی درونی برای جملات مقیاس در دو مؤلفه محاسبه شده است و ضریب اعتبار آلفای کرونباخ برای مؤلفه اضطراب ۰/۸۲ و برای اجتناب ۰/۹۰

¹. Porsline

گزارش شده است که همسانی درونی بسیار خوبی را نشان می‌دهد. روایی محتوایی این مقیاس را دو متخصص در این زمینه تأیید کرده‌اند. در این پژوهش نیز، ضریب آلفای کرونباخ برای مؤلفه اضطراب ۰/۷۹ و برای اجتناب ۰/۸۰ به دست آمده است.

پرسش‌نامه تجدیدنظر شده احساس انسجام آنتونوسکی

نسخه ۲۹ سؤالی این پرسش‌نامه را آنتونوسکی (Antonovsky, 1987) ساخته است؛ سپس این پرسش‌نامه را فلنسبرگ و همکارانش تجدیدنظر کرده‌اند (Flensborg et al, 2006) و شامل سه مؤلفه قابل درک بودن، قابل مدیریت بودن و معنی دار بودن است.

پرسش‌نامه بر اساس طیف لیکرت طراحی شده است و هر سؤال هفت گزینه دارد که از یک تا هفت، درجه‌بندی شده‌اند. تعداد سیزده سؤال به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. آزمودنی حس انسجام و میزان توافق خود با هر سؤال را بر روی طیفی هفت درجه مشخص می‌کند.

فلنسبرگ و همکاران (Flensborg et al, 2006) برای بررسی پایایی این پرسش‌نامه، آلفای کرونباخ آن را در دو پژوهش به ترتیب ۰/۸۷ و ۰/۸۶ گزارش کرده است. آلفای به دست آمده برای پرسش‌نامه ۲۹ سؤالی در ۱۲۴ پژوهش عددی بین ۰/۷۰ الی ۰/۹۵ را نشان داد. آزمون - بازآزمون بیانگر ثبات پرسش‌نامه‌ها بود و نشان‌دهنده همبستگی ۰/۶۹ تا ۰/۷۸ در فاصله یک سال، ۰/۶۴ برای دو سال، ۰/۴۲ تا ۰/۴۵ برای ۴ سال، ۰/۵۹ تا ۰/۶۷ برای ۵ سال و ۰/۵۴ برای ۱۰ سال بود. علی‌پور و شریف (۱۳۹۱) پرسش‌نامه مذکور را هنجاریابی کردند که میزان روایی پرسش‌نامه ۰/۷۶ و پایایی به روش آلفای کرونباخ ۰/۹۶ به دست آمد. در پژوهش حاضر، آلفای کرونباخ به ترتیب برای قابل درک بودن ۰/۷۶، قابل مدیریت بودن ۰/۷۲، معنی دار بودن ۰/۸۹ و احساس انسجام کلی ۰/۸۳ بود.

پرسش‌نامه مهارت‌ها و سازگاری اجتماعی

مقیاس سنجش مهارت اجتماعی کودکان را ماتسون و همکارانش (Mattson et al, 1983) برای سنجش مهارت‌های اجتماعی افراد ۴ تا ۱۸ سال تدوین کرده‌اند. پاسخ‌های داده شده به این مقیاس، بر اساس شاخص ۵ درجه‌ای لیکرت با دامنه‌ای از ۱ (هرگز) تا ۵ (همیشه) نمره‌گذاری می‌شود. این مقیاس شامل ۵۶ عبارت است که مهارت‌های اجتماعی مناسب (۱۸ گویه)، رفتارهای غیراجتماعی (۱۱)، پرخاشگری، رفتارهای تکانشی (۱۲)، برتری‌طلبی و اطمینان زیاد به خود (۶) و رابطه با همسالان (۹) را می‌سنجد (یوسفی و خیر، ۱۳۸۱). پژوهش‌هایی که خارج از کشور در مورد این مقیاس انجام شده، نشان می‌دهد که این مقیاس از همسانی درونی، پایایی و بازآزمایی بالا و روایی افتراقی قابل قبولی برخوردار است. در ایران، مقیاس مهارتی- اجتماعی ماتسون را، یوسفی و خیر (۱۳۸۱) بر روی ۵۶۲ دانش‌آموز دختر و پسر در شهر شیراز بررسی کرده‌اند که روایی آن نشان داد، عامل‌های به دست آمده در پژوهش آن‌ها، از ۵۰ تا ۸۰ درصد دارای عبارت مشترک با عبارات موجود در پژوهش ماتسون و همکاران بوده است. همچنین پایایی آن با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۸۶ گزارش شده است. میزان ضریب آلفای کرونباخ این پژوهش برای کل مقیاس ۰/۷۸ بود.

پرسش‌نامه کیفیت زندگی در مدرسه

پرسش‌نامه «کیفیت زندگی در مدرسه» اندرسون و بورک (Anderson & Bourke, 2000) دارای ۳۹ گویه و ۵ مؤلفه است که شامل فرصت، ماجراجویی، پیشرفت، رضایت عمومی، عواطف مثبت و انسجام اجتماعی است که براساس مقیاس لیکرت از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۴) درجه‌بندی شده است. نمرات بالاتر نشان‌دهنده کیفیت زندگی بالاتر دانش‌آموز در مدرسه خواهد بود و بالعکس.

در پژوهش سلطانی شال و همکاران (۱۳۹۰) روایی همگرای پرسش‌نامه کیفیت زندگی در مدرسه، با بررسی همبستگی آن با پرسش‌نامه‌های خودکارآمدی عمومی و مقیاس سازگاری نوجوانان، محاسبه و تأیید شد. همچنین پایایی پرسش‌نامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ محاسبه شد. میزان ضریب آلفای کرونباخ این پژوهش برای کل مقیاس ۰/۸۵ بود.

تجزیه و تحلیل داده‌ها با نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۵ و با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی برای تجزیه، تحلیل و بررسی همبستگی و ارتباط مستقیم و غیرمستقیم بین متغیرها، استفاده شد و برای بررسی نقش میانجی، ارتباط مؤلفه‌ها با هم و برازش مدل نیز از نرم‌افزار AMOS نسخه ۲۰ استفاده شد.

یافته‌ها

بر اساس اطلاعات جمعیت‌شناختی، از بین ۴۰۱ دانش‌آموز حاضر در نمونه، ۲۴ درصد در پایه چهارم، ۲۸ درصد در پایه پنجم و ۴۸ درصد در پایه ششم مشغول تحصیل بودند. بیشترین میانگین در سبک دلبستگی مربوط به اضطراب (۴/۸۳)، در انسجام روانی، مربوط به مؤلفه قابل درک بودن (۴/۸۳)، در کیفیت زندگی، مربوط به پیشرفت (۳/۶۶)، و در متغیر سازگاری اجتماعی، مربوط به مهارت اجتماعی مناسب (۴/۳۷) بود. مقادیر کشیدگی و چولگی نیز بیانگر توزیع طبیعی داده‌های متغیرها است. کجی بیشتر از ۳ وجود نداشت و مقدار کشیدگی نیز بین ۱- و ۱ است که نشان از نرمال بودن داده‌ها است.

بررسی مفروضه هم‌خطی چندگانه متغیرها نشان داد که مقادیر تحمل^۱ در دامنه ۰ تا ۱ قرار دارند. شاخص تحمل همه متغیرهای پیش‌بین از ۰/۰۱ فاصله زیادی دارند؛ بنابراین نشان می‌دهد که مشکل هم‌خطی چندگانه وجود ندارد. همچنین VIF، در داخل دامنه‌های مطلوب قرار دارند که نشان می‌دهند بین متغیرهای مدل حاضر هم‌خطی چندگانه وجود ندارد.

جدول ۱. همبستگی بین متغیرهای مورد مطالعه در پژوهش حاضر

انسجام روانی	سازگاری اجتماعی	کیفیت زندگی مدرسه	سبک دلبستگی
			۱
		۱	-۰/۳۶**
	۱	.۳۵**	-۰/۲۳**
۱	-۰/۲۳**	-۰/۱۸**	۰/۲۴**

**P<0/01

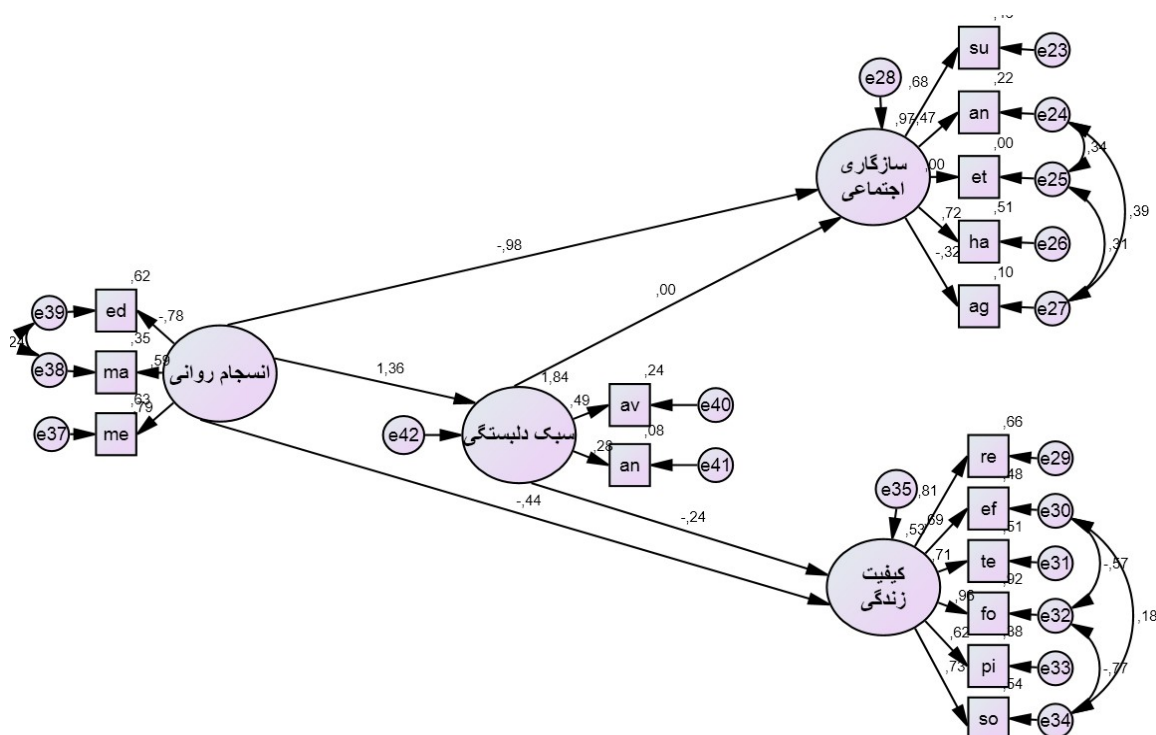
¹ Tolerance

طبق جدول ۱ بین متغیرهای پژوهش همبستگی وجود دارد.

جدول ۲. شاخص‌های برازش مدل

TLI	NFI	RMSEA	CFI	IFI	GFI	χ^2/df
۰/۸۶	۰/۹۰	۰/۱۰	۰/۹۰	۰/۹۰	۰/۹۰	۴/۹۹

همان‌گونه که در جدول ۲ ملاحظه می‌شود، بر اساس نتایج حاصل از نرم‌افزار ایموس و با توجه به برقراربودن مقادیر قابل قبول شاخص‌های (IFI, NFI, GFI, CFI = ۰/۹۰)، (TLI=۰/۸۶) مدل از برازش خوب، برخوردار است.

شکل ۱. برازش مدل نهایی اصلاح‌شده فرضیه اصلی پژوهش

همان‌طور که در شکل ۱ مشاهده می‌شود، پارامترهای ضرایب مسیر در مدل ساختاری که همان ضرایب بتا در معادله رگرسیون هستند، ضرایب همبستگی بین متغیرهای مکنون و نشانگرهای (متغیرهای اندازه‌گیری شده) آن همراه با واریانس خطای نشانگرها در مدل اندازه‌گیری آمده‌است. ابتدا به بررسی فرضیه اول پژوهش که بیان می‌کند: «احساس انسجام روانی با سازگاری اجتماعی به‌طور مستقیم رابطه دارد»، می‌پردازیم.

جدول ۳. ضرایب و میزان خطای استاندارد مدل ساختاری اثر انسجام روانی و سبک دلبستگی با سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان

متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضریب بتا	خطای استاندارد	آماره آزمون (t)	ضریب بتای استاندارد	P-value
انسجام روانی	سبک دلبستگی	۰/۵۹	۰/۰۴	۱۳/۳۷	۱/۳۶	<۰/۰۰۱
سبک دلبستگی	سازگاری اجتماعی	۰/۰۰۰			۰/۰۰۰	<۰/۰۰۲
انسجام روانی	سازگاری اجتماعی	-۰/۳۸	۰/۰۳	-۱۳/۵۹	-۰/۹۸	<۰/۰۰۱

بر اساس آزمون معناداری t ، مقدار t باید از $۱/۹۶$ بالاتر باشد تا مسیر تأیید شود. نتایج حاصل از آزمون تحلیل مسیرهای مدل ارائه شده در جدول ۳ نشان می‌دهد، اثر مستقیم انسجام روانی بر سبک دلبستگی ($p < ۰/۰۰۱$)، $t = ۱۳/۳۷$ ، $\beta = ۰/۵۹$ ، به صورت معنادار است و اثر مستقیم انسجام روانی بر سازگاری اجتماعی ($p < ۰/۰۰۱$)، $t = -۱۳/۵۹$ ، $\beta = -۰/۳۸$ ، به صورت منفی معنادار است؛ بنابراین با افزایش انسجام روانی، سبک دلبستگی ایمن دانش‌آموزان افزایش می‌یابد. با افزایش انسجام روانی، عوامل منفی بر سازگاری اجتماعی چون رفتارهای غیر اجتماعی، پرخاشگرانه و تکانشی دانش‌آموزان کاهش می‌یابد.

جدول ۴. اثرات مستقیم و اثرات کل احساس انسجام روانی با سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان

متغیرها	سازگاری اجتماعی $R^2 = ۰/۹۷$		
	مستقیم	غیرمستقیم	کل
انسجام روانی	-۰/۹۹	۰	-۰/۹۹
سبک دلبستگی	۰/۲۴	۰	۰/۲۴

بر طبق نتایج ارائه شده در جدول ۴، در مدل ساختاری انسجام روانی اثر کل (-۰/۹۹) را بر عوامل منفی سازگاری اجتماعی دارد. مدل پژوهش ۰/۹۷ درصد واریانس سازگاری اجتماعی را تبیین نمود. همچنین اثر واسطه‌ای متغیر سبک دلبستگی، در رابطه با انسجام روانی و سازگاری اجتماعی تأیید می‌گردد؛ لذا فرضیه دوم پژوهش، «احساس انسجام روانی با سازگاری اجتماعی به‌طور غیرمستقیم و به‌واسطه سبک‌های دلبستگی رابطه دارد»، تأیید گردید.

جدول ۵. ضرایب و میزان خطای استاندارد اثر احساس انسجام روانی بر کیفیت زندگی مدرسه

متغیر مستقل	اثر مستقیم	متغیر وابسته	ضریب بتا	خطای استاندارد	آماره آزمون	ضریب بتای استاندارد	P-value
انسجام روانی	<---	سبک دلبستگی	۰/۵۹	۰/۰۴	۱۳/۳۷	۱/۳۶	<۰/۰۰۱

انسجام روانی	<---	کیفیت زندگی مدرسه	-۰/۲۹	۰/۰۹	-۳/۰۶	-۰/۴۴	<۰/۰۰۱
سبک دلبستگی	<---	کیفیت زندگی مدرسه	-۰/۳۶	۰/۱۶	-۲/۳۱	-۰/۲۴	<۰/۰۰۲

براساس گزارش جدول ۵ می توان چنین استنباط نمود، با افزایش احساس انسجام روانی، سبک دلبستگی ایمن دانش-آموزان افزایش می یابد. در صورت عدم احساس انسجام روانی، درک دانش آموزان از کیفیت زندگی مدرسه آنان کاسته می شود، با افزایش سبک دلبستگی اضطرابی و سبک اجتنابی دوری از ایجاد رابطه به شکل منفعلانه یا هراسیده، کیفیت زندگی مدرسه آنان کاسته می شود؛ لذا فرضیه سوم پژوهش، مبنی بر احساس انسجام روانی با کیفیت زندگی مدرسه دانش آموزان به طور مستقیم رابطه دارد، تأیید گردید.

جدول ۶. اثرات مستقیم و اثرات کل احساس انسجام روانی با کیفیت زندگی مدرسه دانش آموزان

متغیرها	کیفیت زندگی مدرسه $R^2=۰.۵۳$		
	مستقیم	غیرمستقیم	کل
انسجام روانی	۰/۴۴	۰/۳۲	۰/۷۶
سبک دلبستگی	۰/۲۴	۰	۰/۲۴

بر طبق نتایج ارائه شده در جدول ۶، در مدل ساختاری، انسجام روانی اثر کل (۰/۷۶) را بر کیفیت زندگی مدرسه دارد. سبک دلبستگی اثر کل (۰/۲۴) را بر کیفیت زندگی مدرسه دارد. مدل ۰/۵۳ درصد واریانس کیفیت زندگی مدرسه را تبیین نمود. همچنین اثر واسطه ای متغیر سبک دلبستگی، در رابطه با کیفیت زندگی مدرسه تأیید می گردد؛ لذا فرضیه چهارم پژوهش مبنی بر «احساس انسجام روانی با کیفیت زندگی مدرسه دانش آموزان به طور غیرمستقیم و به واسطه سبک های دلبستگی رابطه دارد»، تأیید گردید.

بحث و نتیجه گیری

در این پژوهش نقش واسطه ای سبک دلبستگی، در رابطه بین احساس انسجام روانی با سازگاری اجتماعی و کیفیت زندگی مدرسه ارائه گردید. نتایج نشان داد که احساس انسجام روانی، به طور مستقیم با سبک دلبستگی ایمن، سازگاری اجتماعی و کیفیت زندگی مدرسه ای دانش آموزان رابطه مستقیم دارد. همچنین سبک های دلبستگی، در رابطه بین انسجام روانی با سازگاری اجتماعی و کیفیت زندگی مدرسه دانش آموزان دوره دوم ابتدایی، نقش واسطه ای معناداری ایفا می کنند.

نتایج فرضیه اول نشان داد احساس انسجام روانی با سازگاری اجتماعی، به طور مستقیم، رابطه دارد. سازگاری و ناسازگاری با دنیای اطراف می تواند بر همه جوانب زندگی تأثیر بگذارد؛ بنابراین سازگاری اجتماعی برای دستیابی و استفاده از فرصت های اجتماعی ضروری است (Sailaxmi & Lalitha, 2015). در تبیین این فرضیه می توان گفت

تجارب مثبت و منفی سازنده ادراک کلی دانش‌آموز از مقدار رفاه، بهزیستی و رضایت کلی وی از زندگی، درون‌مدرسه‌ای است و بیانگر سطح رضایت از زندگی روزانه او در مدرسه است (صادقی، ۱۴۰۱). به‌وضوح مشخص است، دانش‌آموزانی که از پس مسائل مختلف مدرسه، همچون، مسائل آموزشی، فرهنگی و ارتباط با همسالان، به‌خوبی برمی‌آیند، از انسجام روانی بالایی برخوردارند و می‌توانند با سازگاری بالایی با اطرافیان، معلمان، عوامل مدرسه و دانش‌آموزان رفتار کنند. عکس این رابطه را نیز در مدارس، شاهد هستیم؛ دانش‌آموزانی که در حل مسائل آموزشی ضعیف عمل می‌کنند و در حل مسائل، احساس ناتوانی می‌کنند، ارتباط و سازگاری اجتماعی پایینی نسبت به همسالان خود دارند. همچنین حس انسجام به‌عنوان سازوکاری فراگیر تعبیر می‌شود که به افراد در مقابله با عوامل تنشگر و مشکلات زندگی، کمک می‌کند. افراد با انسجام روانی بالا، بسیار انعطاف‌پذیر بوده و می‌توانند منابع مناسبی را برای غلبه بر مسئله و موقعیت، اجرا کنند.

در بررسی فرضیه دوم، اثر واسطه‌ای متغیر سبک دلبستگی در رابطه با انسجام روانی و سازگاری اجتماعی، نتایج نشان داد که بین سبک دلبستگی با سازگاری اجتماعی، رابطه مستقیم مثبت و معناداری وجود دارد. نتایج این پژوهش همسو با پژوهش‌های فلاح و همکاران (۱۴۰۲)، زارع شاهی و محمدی (۱۴۰۱) و جوکار و همکاران (۱۴۰۱) بود که طی پژوهش‌های خود دریافتند که بین سازگاری اجتماعی کودکان دارای دلبستگی ایمن و نایمن، تفاوت معناداری وجود دارد. تائبی و همکاران (۱۴۰۱)، پرویزی عمران (۱۳۹۷) و عرفانی‌فر و همکاران (۱۳۹۷) اذعان داشتند که تغییرات سازگاری اجتماعی به‌وسیله سبک‌های دلبستگی (ایمن، اجتنابی و اضطرابی) تبیین می‌شوند. استیل و استیل (Steele & Steele, 2005) طی پژوهشی اذعان داشتند سازه انسجام، مشخصه‌ای از امنیت دلبستگی در دوران کودکی است. در پژوهشی که لوپی (Luppi, 2014) انجام داد فرزندان که تعامل مثبت با مادر داشتند، دارای سازگاری اجتماعی با همسالان خود بودند، همچنین دلبستگی بالای فرزند با مادر، باعث ایجاد رفتارهای اجتماعی مناسبی گردید. یانگ و همکاران (Ying, 2007) نیز در مطالعه روی دانشجویان آمریکایی - چینی دریافتند که احساس انسجام در نتیجه دلبستگی والدین و دوستان افزایش یافت. همچنین نتایج نشان داد بین انسجام روانی به‌صورت غیرمستقیم با واسطه‌گری سبک دلبستگی بر سازگاری اجتماعی، رابطه وجود دارد که همسو با پژوهش بارون و همکاران (Barone et al, 2017) است. آن‌ها نقش واسطه‌ای سبک‌های دلبستگی را در رابطه سازگاری اجتماعی و عاطفی کودکان پیش‌دبستانی بررسی کردند که نتایج نشان داد، سبک‌های دلبستگی با نقش واسطه‌ای و یا به‌طور مستقیم بر دو متغیر سازگاری اجتماعی و عاطفی، اثرگذار است.

در این پژوهش، فرضیه سوم مبنی بر «احساس انسجام روانی با کیفیت زندگی مدرسه‌آموزان به‌طور مستقیم رابطه دارد»، تأیید گردید. نتایج این پژوهش همسو با پژوهش ملائی و ملائی (۱۳۹۴) بود. در تبیین این نتایج در پژوهشی بر اساس مطالعات آنتونوفسکی (Antonovsky, 1987) می‌توان گفت که افرادی که دارای حس انسجام روانی بالایی هستند، در مقابله با رویدادها و مشکلات استرس‌زا، در زندگی موفق‌تر هستند که منجر به تجربه پریشانی کمتر و تجربه سلامت روان بیشتری می‌شود. انسجام روانی، ارتباطی قوی با ابعاد سلامت روان، ازجمله کیفیت زندگی، بهزیستی روانی و علائم بالینی اضطراب و افسردگی دارد. حس انسجام، همچون سازوکاری فراگیر، تعبیر می‌شود که به افراد برای مقابله با عوامل تنش‌زای زندگی، کمک می‌کند. افراد با انسجام روانی بالا، بسیار انعطاف‌پذیر هستند و می‌توانند منابع مناسبی را برای غلبه بر موقعیت، پیدا کنند.

همچنین اثر واسطه‌ای متغیر سبک دلبستگی، در رابطه با کیفیت زندگی مدرسه تأیید گردید. نتایج این پژوهش همسو با کرمی و همکاران (۱۴۰۱) و فولادوند (۱۳۹۲) بود که نشان‌داد احساس انسجام روانی با خودتنظیمی به‌طور مستقیم و به‌طور غیرمستقیم با نقش واسطه‌ای سبک‌های دلبستگی ارتباط معنادار دارند. بر اساس مبانی نظری و پیشینه پژوهشی، سبک‌های دلبستگی، هم به‌طور مستقیم و هم به‌طور غیرمستقیم، بر تمام ابعاد روحی و روانی و شخصیتی کودک تأثیرگذار است که این تأثیرگذاری در مدرسه و در روابط با همسالان و سازگار بودن با آن‌ها و همچنین احساس توانایی و روبه‌رو شدن با مسائل پیش روی فرد بیشتر مشهود است. کودکی که دارای سبک دلبستگی ایمن است دارای روحیه‌ای سالم است و به‌خوبی می‌تواند سازگاری داشته‌باشد و مسائل و مشکلات را نه فقط حل و رفع می‌کند، بلکه می‌داند که توانایی مقابله با آن‌ها را دارد و برعکس کودکی که سبک دلبستگی اضطرابی و یا اجتنابی دارد در مرحله اول نمی‌تواند به همسالان خود اعتماد کند و دارای روحیه‌ای آشفته است و همچنین در برقراری ارتباط سالم با سایر دانش‌آموزان مشکل دارد. کودکی که دارای سبک دلبستگی نایمن است، به حمایت‌های روان‌شناختی بیشتری نیاز دارد و برای کمک به این کودکان، ضروری است، مهارت‌های لازم به والدین آن‌ها آموزش داده شود (نوشک، ۱۴۰۲).

این پژوهش نیز دارای محدودیت‌هایی بود؛ از جمله اینکه بسیاری از دانش‌آموزان به دلیل محدودیت‌های ایجادشده از سال گذشته توسط بیماری کووید ۱۹، انگیزه خود را از دست‌داده و تمایل کمتری در فرایند پاسخ‌دهی به سؤالات پرسش‌نامه دربارهٔ مدرسه نشان می‌دادند. در روش جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات به روش پرسش‌نامه نمی‌توان اثر سوگیری پاسخ‌دهندهٔ آزمون را به‌طور کامل حذف کرد. نتایج این پژوهش محدود به دانش‌آموزان دوره دوم ابتدایی شهر تهران است؛ لذا در تعمیم آن به سایر مقاطع تحصیلی، احتیاط، لازم است. با توجه به اینکه ابزار این پژوهش، پرسش‌نامه بوده‌است، پیشنهاد می‌شود، در پژوهش‌های آتی، از روش مشاهده‌ای، مصاحبه و آزمون در کنار پرسش‌نامه استفاده شود. همچنین با توجه به اینکه این پژوهش در شهر تهران انجام شده‌است، پیشنهاد می‌شود که در سایر استان‌ها و شهرستان‌ها نیز اجرا شود و نیز با توجه به اینکه در پژوهش حاضر، متغیر جنسیت جز متغیر تعدیل‌کننده نبود، پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های آتی، اثرات تعدیل‌کننده متغیرهای جمعیت‌شناختی بررسی شود. در نهایت، پیشنهاد می‌شود که مشابه این پژوهش در مقاطع تحصیلی دیگری انجام شود.

با توجه به یافته‌های این پژوهش، به معلمان و متخصصان آموزش و پرورش پیشنهاد می‌شود که با طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی و تربیتی برای والدین و دانش‌آموزان، کیفیت زندگی دانش‌آموزان را افزایش دهند. به معلمان همهٔ مقاطع تحصیلی پیشنهاد می‌شود، طرح درس‌هایی را آماده کنند که طبق آن به مؤلفه‌های احساس انسجام روانی و سازگاری اجتماعی توجه شود و نسبت به آگاه‌کردن دانش‌آموزان و افزایش این مؤلفه‌ها در آنان، اقدامات لازم انجام شود. از طریق مراکز مشاوره آموزش و پرورش برای معلمان، والدین و دانش‌آموزان در مورد سبک‌های دلبستگی، انسجام روانی، سازگاری اجتماعی و کیفیت زندگی مدرسه‌ای دوره‌های آموزشی برگزار شود تا آگاهی آن‌ها را نسبت به چگونگی شکل‌گیری و تأثیرگذاری این عوامل بر پیشرفت تحصیلی و شادکامی و سازگاری دانش‌آموزان افزایش دهند. مطلوب است این مباحث در آموزش خانواده‌ها، کتاب‌های آموزشی و رسانه‌های مختلف مدنظر قرار گیرند.

مشارکت نویسندگان

در مطالعه حاضر نویسنده اول و نویسنده مسئول، ۷۰ درصد و نویسنده سوم، ۳۰ درصد مشارکت داشته‌اند.

تشکر و قدردانی

نویسندگان مقاله تشکر و قدردانی خود را از شرکت‌کنندگان و کسانی که به هر شکلی همکاری کرده بودند، اعلام می‌کنند.

تعارض منافع

بنابر اظهار نظر نویسندگان، این مقاله فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

منابع

- اکبری بورنگ، محمد؛ دلیری نیا، زهرا؛ رودی علی‌آبادی، ثریا. (۱۴۰۱). اثربخشی آموزش مهارت‌های زندگی با استفاده از کارتون (نقاشی متحرک) بر سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان پایه ششم. پژوهش در آموزش علوم ابتدایی، ۴(۸)، ۱-۱۰.
- پرویزی عمران، سمیه. (۱۳۹۷). رابطه بین میزان دلبستگی به والدین با سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان دختر پایه پنجم ابتدایی شهر آمل. چهارمین کنفرانس ملی پژوهش در علوم تربیتی، روان‌شناسی و علوم اجتماعی.
- پوریان، فاطمه؛ موسوی، عبدالمجید. (۱۳۹۹). پیش‌بینی کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه براساس مؤلفه‌های دلبستگی و جوّ سازمانی مدرسه در شهر بندر لنگه. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته روان‌شناسی، گرایش روان‌شناسی تربیتی. دانشگاه آزاد اسلامی.
- تائبی، پریسا؛ بشارت، محمدعلی؛ بهرک، بهنام. (۱۴۰۱). نقش واسطه‌ای استحکام من و راهبردهای شناختی نظم‌دهی هیجان در رابطه بین سبک‌های دلبستگی و سازگاری اجتماعی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، روان‌شناسی بالینی، دانشگاه تهران، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.
- جوکار، علیرضا؛ مرادی، اعظم. (۱۴۰۱). مدل‌یابی پیش‌بینی‌های حس انسجام (خوش‌بینی، تابآوری، استرس ادراک‌شده و سبک دلبستگی) در پرسنل اورژانس پیش-بیمارستانی استان اصفهان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، روانشناسی بالینی توان‌بخشی، دانشگاه پیام نور استان اصفهان.
- حاجیلو، مریم؛ گودرزی، محمود؛ احمدیان، حمزه. (۱۴۰۰). تدوین مدل علی ازدواج موفق براساس سبک‌های دلبستگی و ویژگی‌های شخصیتی با نقش واسطه‌ای تمایز یافتگی. فصلنامه علمی روش‌ها و مدل‌های روانشناختی، ۱۲(۴۳)، ۴۲-۵۴.
- حیدری، فاضله؛ فلاحی، وحید؛ حاجیلو، جلیل. (۱۳۹۷). نقش شیوه‌های فرزندپروری و سبک‌های دلبستگی در پیش‌بینی سازگاری دانش‌آموزان با مدرسه. روان‌شناسی مدرسه و آموزشگاه، ۷(۱)، ۱۳۸-۱۵۱.
- خوش‌روش، وحید؛ پورمحسن، معصومه؛ خیاط، سمیرا. (۱۳۹۴). تأثیر آموزش مدیریت استرس بر میزان سازگاری اجتماعی کارکنان زن بیمارستان‌های علوم پزشکی رشت. مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، ۱۴(۳)، ۲۳۵-۲۴۴.
- رونقی، سیمین؛ دلاور، علی؛ مظاهری، محمدعلی. (۱۳۹۲). ساخت، اعتباریابی و هنجاریابی مقیاس دلبستگی در کودکی میانه. اندازه‌گیری تربیتی، ۴(۱۱)، ۷۷-۹۶.
- زارع شاهی، لیلا؛ محمدی احمد آبادی، ناصر. (۱۴۰۱). مقایسه سطوح همدلی، سبک‌های دلبستگی و سازگاری اجتماعی در کودکان کم‌توان ذهنی و کودکان عادی ۱۰ تا ۱۵ سال. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته علوم تربیتی گرایش برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه پیام نور استان یزد.
- سلطانی شال، رضا؛ کارشکی، حسین؛ آقامحمدیان شهرباف، حمیدرضا؛ عبدخدایی، محمد سعید؛ بافنده، حسین. (۱۳۹۰). بررسی روایی و پایایی پرسشنامه کیفیت زندگی در مدرسه در مدارس شهر مشهد، مجله دانشگاه علوم پزشکی کرمان، ۹(۱)، ۷۹-۹۳.
- صادقی، جمال. (۱۴۰۱). نقش واسطه‌ای کیفیت زندگی مدرسه و اهمال‌کاری تحصیلی در رابطه بین باورهای معرفت‌شناختی با پیشرفت تحصیلی زبان انگلیسی در دانش‌آموزان. فصلنامه علمی روش‌ها و مدل‌های روانشناختی، ۱۳(۴۸)، ۱۰۱-۱۱۴.
- صانعی، عفت؛ رئیسون، محمدرضا؛ و محمدی، یحیی. (۱۳۹۹). تعیین سهم مؤلفه‌های مهارت‌های اجتماعی در کیفیت زندگی در مدرسه دانش‌آموزان. سومین همایش ملی روان‌شناسی و آسیب‌های اجتماعی، چابهار.
- صانعی، عفت؛ رئیسون، محمدرضا. (۱۳۹۹). نقش مهارت‌های اجتماعی در پیش‌بینی انسجام روانی و کیفیت زندگی دانش‌آموزان در مدرسه. فصلنامه سلامت روان کودک، ۷(۲)، ۹۶-۱۰۷.

- عرفانی فر، ثریا؛ پویامنش، جعفر؛ تاجری، بیوک. (۱۳۹۷). پیش‌بینی سازگاری اجتماعی بر اساس سبک‌های دلبستگی و ذهن‌آگاهی در دختران دبیرستانی. پایان‌نامه رشته روان‌شناسی عمومی.
- علی‌پور، احمد؛ شریف، نسیم. (۱۳۹۱). بررسی روایی و پایایی پرسشنامه حس انسجام در دانشجویان پژوهنده. دوماهنامه پژوهنده، دانشگاه شهید بهشتی، ۱۷(۱)، ۵۶-۵۰.
- فلاح، لعیا؛ دمهری، فرنگیس. (۱۴۰۲). بررسی رابطه بین ادراک دلبستگی دوران کودکی و سازگاری اجتماعی با توجه به نقش میانجی باور شخصی دانش‌آموزان متوسطه دختر شهر تفت. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علم و هنر یزد.
- قائدی‌فر، حمیده؛ عبدخدایی، محمد سعید؛ آقا محمدیان شعراف، حمیدرضا. (۱۳۹۲). نقش میانجی‌گری احساس انسجام روانی در رابطه سبک‌های دلبستگی با خودتنظیمی. پژوهش در سلامت روانشناختی، ۷(۱)، ۱۱-۱۹.
- فولادوند، علی. (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین دل‌بستگی به مدرسه و سبک‌های دلبستگی والدین با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهرستان بندرعباس. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی، دانشگاه هرمزگان، دانشکده علوم اجتماعی.
- کرمی، مرتضی؛ غلامی، محمدحسین؛ دادگر، حسین. (۱۴۰۱). مقایسه سبک‌های دلبستگی، کیفیت زندگی تحصیلی و خوش‌بینی در دانش‌آموزان ورزشکار دختر و پسر شهر لنگه. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندر لنگه.
- کیان، مرجان؛ یاسمی، صدیقه. (۱۳۹۹). سنجش کیفیت زندگی دانش‌آموزان دختر پایه ششم ابتدایی در مدرسه. فصلنامه علمی تخصصی پژوهش در آموزش ابتدایی، ۲(۳)، ۱۶-۲۴.
- ملائتی، منیژه؛ ملائی، محمد. (۱۳۹۴). شناسایی عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی در مدرسه. اولین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، اقتصاد، حسابداری و علوم تربیتی، دانشگاه پیام‌نور واحد تنکابن.
- ملکی، بهرام. (۱۴۰۱). رابطه سبک‌های دلبستگی و حس انسجام با استرس ادراک‌شده در سالمندان مقیم سرای سالمندان در دوران شیوع بیماری کرونا: نقش میانجی هوش معنوی. روانشناسی پیری، ۸(۱)، ۸۷-۱۰۳.
- میراکبرزاده، زینب؛ خنجرخانی، مسعود؛ ناستی‌زایی، ناصر. (۱۴۰۰). رابطه کیفیت زندگی در مدرسه با خودپنداره تحصیلی، بهزیستی روان‌شناختی و اشتیاق تحصیلی. رویش روان‌شناسی، ۱۰(۱)، ۶۳-۷۴.
- نوشک، محبوبه؛ مطلبی‌نژاد، علیرضا؛ امانی، حسین. (۱۴۰۲). بررسی تأثیر شیوه فرزندپروری مستبدانه بر اضطراب جدایی با نقش میانجی سبک دلبستگی ناایمن در دانش‌آموزان مقطع ابتدایی. پژوهش در آموزش ابتدایی، ۵(۱۰)، ۳۶-۵۴.
- نیکویه، سمیه؛ ربیعی‌نژاد، محمدرضا. (۱۳۹۸). پیش‌بینی کیفیت زندگی در مدرسه بر اساس ذهن‌آگاهی دانش‌آموزان. پنجمین کنفرانس ملی نوآوری‌های اخیر در روان‌شناسی، کاربردها و توانمندسازی با محوریت روان‌درمانی، تهران.
- یوسفی، فریده؛ خیر، محمد. (۱۳۸۱). بررسی پایایی و روایی مقیاس سنجش مهارت‌های اجتماعی ماتسون و مقایسه عملکرد دختران و پسران دبیرستانی در این مقیاس. علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، ۱۸(۲)، ۱۴۷-۱۵۸.

References

- Akbary Borng, M., dalirinia, Z., & Ruodi aliabadi, S. (2022). The Effectiveness of Life Skills Training through Cartoons on Social aAdjustment of Students in Grade Sixth. *Research in Elementary Education*, 4(8), 1-10. [In Persian].
- Alipour, A., Sharif, N. (2012). Validity and reliability of the Sense of Coherence (SOC) questionnaire in university students. *pajoohande*, 17 (1), 50-56. [In Persian].
- Allen, D., Timmer, S. G., & Urquzia, A. (2014). Parent- Child interaction therapy as an attachment- based intervention: Theoretical rationale and pilot date with adopted children. *Children and Youth services review*, 47: 334-341. <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2014.10.009>
- Anderson L. W., & Bourke, S. F. (2000). Assessing affective characteristics in the schools. (2ndEd.), Mahwah, NJ: 2008. *Lawrence Erlbaum Associates*, <https://www.routledge.com/Assessing-Affective-Characteristics-in-the>
- Antonovsky, A. (1987). *Unraveling the mystery of health: How people manage stress and stay well*. Jossey-bass. (1ndEd.), <https://doi.org/10.4324/9781410605443>

- Barone, L., Lionetti, F., & Green, J. (2017). A matter of attachment? How adoptive parents foster post-institutionalized children's social and emotional adjustment, *Attachment & Human Development*; 19(4), 323-339. <http://dx.doi.org/10.1080/14616734.2017.1306714>
- Cassidy, J., & Shaver, P.R. (2008). *Handbook of Attachment: Theory, Research, and Clinical Applications*. New York: Guilford
- Çokluk-Bökeoğlu Ö & Yılmaz K (2007). Üniversite öğrencilerinin fakülte yaşamının niteliğine ilişkin görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi [Analysis of university students' views about the quality of faculty life using various variables]. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(2):179–204. Available at
- Erfani Far, S., Pouyamanesh, J. & Tajri, B. (2017). Prediction of social adjustment based on attachment styles and mindfulness in high school girls. (Unpublished Master's thesis).[In Persian]. <http://dx.doi.org/10.52547/JPS.21.109.71>
- Fallah, L., & Demhari, F. (2022). Investigation of the relationship between the perception of childhood attachment and social adjustment with regard to the mediating role of personal belief among female high school students in Taft city (Unpublished Master's thesis). Yazd University of Science and Art.. [In Persian]. <http://journals.iau-astara.ac.ir/>
- Flensburg-Madsen, T., Ventegodt, S., Merrick, J. (2006). Sense of coherence and physical health. testing antonovsky's theory. *TSWJ*. 6(5), 2212-2219. <http://dx.doi.org/10.1100/tsw.2006.351>
- Foladvand, K. (2013). Investigation of the relationship between attachment to school and parental attachment styles with the academic performance of high school female students in Bandar Abbas city.(Unpublished Master's thesis). Hormozgan University.. [In Persian].
- Ghaedi far, H., & Abdkhodai, M. S., Aghamohammadian Sherbaf, H R. (2013). The Role of mediating sense of coherence in relationship styles of attachment with self-regulation. *Journal title*. 7 (1),11-19. [In Persian].
- Hajiloo, M., Goudarzi, M., ahmadian, H. (2021). Formulation of a Causal Model of a Successful Marriage Based on Personality Traits and Attachment Style with the Mediating Role of Self-Differentiation. *Psychological Models and Methods*, 12(43), 42-54.. [In Persian]. DOI:10.30495/jpmm.2021.4715
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological inquiry*. 5(1), 1-22. https://psycnet.apa.org/doi/10.1207/s15327965pli0501_1
- Heidari, F., Fallah, V., Hajiloo J. (2018). The role of parenting and attachment styles in predicting the students' adjustment to school. *Journal of School Psychology*. 7(1), 138-151. [In Persian]. doi.org/10.22098/jsp.2018.661
- Jokar, A., & Moradi, A. (2021). Modelling predictors of sense of coherence (optimism, resilience, perceived stress and attachment style) in pre-hospital emergency personnel of Isfahan province. (Unpublished Master's thesis). Clinical psychology-rehabilitation, Payam Noor University, Isfahan province. [In Persian].
- Karine.,V. (2020). Attachment, self-esteem, and socio-emotional adjustment: there is more than just the mother, *Attachment & Human Development*. 22(1), 105-109. <https://www.researchgate.net/publication/331956205>. <https://doi.org/10.1080/14616734.2019.1589066>
- Kerami, M., Gholami, M.H., & Dadgar, H. (2021). Comparison of attachment styles, quality of academic life and optimism in male and female sports students of Lange city. (Unpublished Master's thesis). Islamic Azad University, Bandar Lange branch. [In Persian].
- Khoshravesh, V., Pourmohsen, M., Khayyat, S. (2015). Effects of Stress Management Training on Social Adjustment of Rasht Hospitals Female Medical Staff. *JRUMS*. 14 (3), 235-244. [In Persian].

- Kian, M., & yasemi, S. (2020). Assesment quality of life in the sixth grade elementary school students. *Research in Elementary Education*, 2(3), 16-24. . [In Persian]. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.26765500.1399.2.3.2.3>
- Krause., CH. (2011). Developing sense of coherence in educational contexts: Making progress in promoting mental health in children, *International Review of Psychiatry*. 23(6), 525-532. https://doi.org/10.1007/978-3-030-79515-3_15
- Luppi, F. (2014). Adjustment to parenthood and partners' satisfaction with their relationship after the first child in Australia. *Universitat Pompeu Fabra & Collegio Carlo Alberto*.
- Madhu, S., Siddiqui, A., Desai, N., Sharma, S., Bansal, A. (2019). Chronic stress, sense of coherence and risk of type 2 diabetes mellitus. *Diabetes & Metabolic Syndrome: Clinical Research & Reviews*, 13(1),18-23. <https://doi.org/10.1016/j.dsx.2018.08.004>
- Matson, J., Rotatori, A., & Helsel, W. (1983). Development of a Rating Scale to Measure Social Skills in Children: The Matson Evaluation of Social Skills with Youngsters (MESSY). *Behaviour Research and Therapy*, 21, 335-340. [http://dx.doi.org/10.1016/0005-7967\(83\)90001-3](http://dx.doi.org/10.1016/0005-7967(83)90001-3)
- Maleki, B. (2022). The Relationship of Attachment Styles and Sense of Cohesion with Perceived Stress in the Elderly in Nursing Home during the Outbreak of Coronavirus: The Mediating Role of Spiritual Intelligence. *Aging Psychol*, 8(1): 87-103.. [In Persian]. DOI: 10.22126/JAP.2022.7808.1627
- Mirakbarzade, Z., Khanjarkhani, M., Nastiezaie, N. (2021). The Relationship of Quality of Life in School with Academic Self-Concept, Psychological Well-Being and Academic Eagerness. *Rooyesh* , 10 (1) :63-74 [In Persian]. <http://dorl.net/dor/20.1001.1.2383353.1400.10.1.11.1>
- Molai, M., & Molai, M. (2014). *Identifying factors affecting the quality of life in school*, The First International Conference on Management, Economics, Accounting and Education, Sari, [In Persian]. <https://civilica.com/doc/444573>
- Nikoyeh, S., & Rabieinejad, M.R. (2018). *Predicting the quality of life in school based on students' mindfulness*. The 5th National Conference on Recent Innovations in Psychology, Applications and Empowerment, Tehran. [In Persian]. <https://civilica.com/doc/922442>
- Nushak, M., motallebi nejad, A., & Amani, H. (2024). Investigating the impact of authoritarian parenting style on separation anxiety with the mediating role of insecure attachment style in elementary school students. *Research in Elementary Education*, 5(10), 36-53. [In Persian]. <https://doi.org/10.48310/reek.2024.15754.1274>
- Parvizi Omran, S. (2017). *"The relationship between the level of attachment to parents and the social adjustment of female students of the fifth grade of primary school in Amol city*. The 4rd International Conference on Advanced Research in the Field of Education, *Psychology and Social Studies of Iran papers*. [In Persian]. <https://civilica.com/doc/799795>
- Persenius, M., Rystedt, I., Wilde-Larsson, B., & Baath,C. (2015). Quality of life and sense of coherence in young people and adults with uncomplicated epilepsy: A longitudinal study, *Epilepsy & Behavior*; 47, 127-131. . [In Persian]. <http://dx.doi.org/10.29252/jcmh.7.2.9>
- Pourian, F. & Mousavi, A.M. (2019). "Prediction of the quality of academic life of secondary school students based on attachment components and school organizational climate in Bandar Lange city. (Unpublished Master'sthesis). Field of psychology, Educational psychology. [In Persian].

- Ronagi, S., delavar, A., mazaheri, M. (2013). Construction, Validity and Reliability of Organ Transplantation Attitude Scale in Iran. *Quarterly of Educational Measurement*; 3(11), 77-99. [In Persian].
- Sadeghi, J. (2022). The Mediating Role of School Quality of Life and Academic Procrastination in the Relationship between Epistemological Beliefs and English language Academic Achievement in Students. *Quarterly Journal of Psychological Methods and Models*. 13 (48), 101-114. [In Persian]. DOI:10.30495/jpmm.2022.30110.3604
- Sailaxmi, G., & Lalitha, K. (2015). Impact of a stress management program on stress perception of nurses working with psychiatric patients. *Asian Journal of Psychiatry*, 14, 42-45. <https://doi.org/10.1016/j.ajp.2015.01.002>
- Saneie, E., & Raeisoon, M. (2020). Role of Social Skills in Predicting the Students' Sense of Coherence and Quality of School Life. *J Child Ment Health*, 7 (2), 96-107. [In Persian]. <http://dx.doi.org/10.29252/jcmh.7.2.9>
- Saneie, E., Raeisoon, M., Mohammadi, Y. (2020). Determining the contribution of social skills components in the quality of life of school students, the third national conference on psychology and social harms, Chabahar. [In Persian]. <https://civilica.com/doc/1044996>
- Soltani shal, R., Karshki, H., (2011). Aghamohammadian sharbaf, H.R., Abdekhoda, M.S., Bafandeh, H. Evauation of validity and rellability of the quality of school life questionnaire in mashhad schools. *Journal of Kerman University of Medical Sciences*. 19(1),79-93. [In Persian].
- Steele, H., & Steele, M. (2005). The Construct of Coherence as an Indicator of Attachment Security in Middle Childhood: The Friends and Family Interview. NewYork: Guilford press.137-160.
- Taibi, P., Basharat, M. A., & Behrak, B. (2021). The mediating role of ego strength and cognitive emotion regulation strategies in the relationship between attachment styles and social adjustment. (Unpublished Master'sthesis). Clinical Psychology, University of Tehran, Faculty of Psychology and Educational Sciences. [In Persian]. <http://dx.doi.org/10.5964/ejop.v10i2.671>
- Ying, Y., Lee, P.A., Tsai, J.L. (2007). Attachment, sense of coherence, and mental health among Chinese American college students: Variation by migration status. *International Journal of Intercultural Relations*; 31, 531-544. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/j.ijintrel.2007.01.001>
- Yousefi, F., & Khair, M. (2002). Reliability and validity of Matson's social skills measurement scale and comparison of the performance of high school girls and boys in this scale". *Journal of Social Sciences and Humanities*, 18(2), 147-158. [In Persian].
- Zare Shahi, L., & Mohammadi, N. (2021). Comparison of levels of empathy, attachment styles and social adaptation in mentally retarded children and normal children aged 10-15 years". (Unpublished Master'sthesis).Educational Sciences - Curriculum Planning, Payam Noor University, Yazd Province. [In Persian]. <http://unmf.umsu.ac.ir/article-1-3956-en.html>